

HANNEKE VAN ONNA

GELDGHEIM

Vind je weg naar financiële vrijheid

PEPPER
BOOKS

Nur 450/W102201
Bisac BUS050030
© Pepper Books
© MMXXII Tekst: Hanneke van Onna
Omslagontwerp: Margo Togni
Opmaak binnenwerk: Studio L.E.O.
© Omslagfoto: Frédérique van Leengoed

De namen van coachingklanten die in dit boek worden genoemd zijn uit privacyoverwegingen geanonimiseerd.

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

Pepper Books is een imprint van Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

hannekevanonna.nl
pepperbooks.nl

Inhoud

INLEIDING	9
- Geheimen	11
- Hoe gebruik je dit boek?	13
- Aan de slag!	14
HOOFDSTUK 1 GELD	17
- De betekenis van geld	19
- Illusie	20
- Geld en vriendschap	21
- Even rijk, even arm	23
- Geld en relaties	24
- Hoe los je problemen rondom geld binnen relaties op?	26
- OPDRACHT: De geldtypetest	27
- Je eigen geldtype	35
HOOFDSTUK 2 GELDGELOOF	37
- Geheime geldlessen	39
- Geldgeschiedenis	41
- OPDRACHT: Jouw eigen geldgeschiedenis	45
- Overtuigingen	46
- OPDRACHT: Op zoek naar jouw overtuigingen	49
- Overtuigingen die de persoonlijke groei belemmeren	52
- Overtuigingen die je werk saboteren	53
- Overtuigingen ombuigen	55
- OPDRACHT: Bewijs het tegendeel	57

HOOFDSTUK 3 GEKKE GELDGWOONTEN	61		
- Patronen	63		
- OPDRACHT: Patronen	64		
- Mijn eigen ervaringen met patronen	68		
- De waarheid laat zich moeilijk vangen	69		
- Angst voor grootsheid	70		
- Wie betaalt, bepaalt	73		
- OPDRACHT: Wie heeft de financiële touwtjes in handen?	74		
- Neem een besluit	75		
- OPDRACHT: Jouw financiële besluit	77		
HOOFDSTUK 4 FINANCIËLE ONAFHANKELIJKHEID EN VRIJHEID	79		
- Hoe is de huidige situatie ontstaan?	81		
- Schijnveilig	82		
- Wat is financiële vrijheid?	84		
- OPDRACHT: Wat betekent financiële vrijheid voor jou?	87		
- Het geldstroommodel	88		
- Mindsetverschillen tussen arme en rijke mensen	96		
- De ratrace van het leven	99		
HOOFDSTUK 5 HET GROTE GELDGEHEIM	101		
- Geldstromen	103		
- Jouw cashflow: noodzakelijk	105		
- OPDRACHT: Bepaal je cashflow	106		
- Doel	107		
- OPDRACHT: Wat kost jouw droom?	108		
- Cashflow: arm versus rijk	108		
		- Levensstijl	111
		- Het best bewaarde geheim	113
		- Waarom weet niemand dit?	115
		- Huren	117
		HOOFDSTUK 6 GELD VOOR JE LATEN WERKEN	119
		- Het verdienschema	121
		- Minder = meer	122
		- De 50/30/20-regel	124
		- OPDRACHT: Wat houd jij achter de hand?	126
		- Meer verdienen	127
		- Start een <i>side hustle</i>	131
		- Beleggen	136
		- OPDRACHT: Welke overtuiging heb jij om niet te beleggen?	141
		- Risico's van beleggen	142
		- Waar beleg je in?	146
		HOOFDSTUK 7 MONEMYTHES EN MEER	149
		- De vijf grootste moneymythes	151
		- Tools voor meer vertrouwen en overvloed	155
		- Dankbaarheid	156
		- Het is geven en nemen	158
		- Hulp vragen	160
		- Investeer in jezelf	163
		- Het onmogelijke	171
		- OPDRACHT: Maak je eigen stappenplan naar financiële vrijheid	172

- OPDRACHT: Over ... jaar ben ik:	173
- Stappenplan	174
- DANKWOORD	178
- NOTEN	180
- BOEKENTIPS	182
- BRONNEN	183

INLEIDING

Het was december 2014, net voor de kerst. Ik woonde als een student met geleende spullen met drie kleine kinderen op een flatje in Amsterdam. Wanhoop overspoelde me, want het geld was op. Na een faillissement en een scheiding was ik volledig blut. Ik had geen cash, geen spaargeld, geen vangnet, geen inkomen en geen plan. Er kwamen aanmaningen binnen voor rekeningen waarvan ik het bestaan niet eens kende, doordat ik mijn post niet meer las. Blauwe enveloppen bezorgden me zo veel stress dat ik ze ongeopend in een laatje duwde of achter de kast propte. Als de bel ging, deed ik niet open. Ik kroop met kloppend hart weg, bang dat er een deurwaarder op de stoep stond. Of iemand anders die ik geld schuldig was. Ik wist niet waar ik het geld vandaan moest halen om de huur van januari te betalen. Het horrorscenario, om met mijn kinderen op straat te belanden, kwam akelig dichtbij.

Dit was het dieptepunt. Slechter kon het niet gaan met me. Ik zat huilend op de keukenvloer, met mijn armen om mijn knieën en mijn hoofd daartussen. Er kwam een geluid uit mijn keel dat ik niet herkende. Het

was een soort grommen, oerkreten uit het binnenste van mijn ziel.

Een gedachte popte plotseling op in mijn hoofd: dit kan niet meer, dit moet anders; raap jezelf bij elkaar en gooi het over een andere boeg; start vandaag. Daar op die keukenvloer nam ik een besluit: zo wil ik me nooit meer voelen.

Ik zag het in één keer helder. Dit was niet de eerste keer dat ik zonder cash, zonder spaargeld, zonder pensioen, zonder plan alleen kwam te staan na een verbroken relatie. Het was me twee keer eerder overkomen. Langzaam drong het tot me door: het ligt aan mij! Maar daar ging ik nu een streep onder zetten.

There should be a better way!

Op dat moment nam ik bewust het besluit zelf verantwoordelijkheid te nemen voor mijn gedrag, gedachten én portemonnee. Ik ging ervoor zorgen dat er altijd geld zou zijn om de rekeningen te betalen.

Ik wilde een toekomst met gevoel van eigenwaarde, geluk en vrijheid – voor mij én mijn kinderen.

Daar begon mijn reis: van leven op de armoedegrens naar financiële onafhankelijkheid en vrijheid. Naast het zoeken naar werk – dat ik de week na mijn besluit vond – besteedde ik zo veel mogelijk tijd aan persoonlijke en financiële ontwikkeling door te lezen en te leren van succesvolle rolmodellen zoals Tony Robbins, Gabrielle Bernstein en Robert T. Kiyosaki. (Kijk ook eens naar de boekentips op pagina 182.)

Al vrij snel kwam ik erachter dat je financiële situatie niets te maken heeft met wat je wel of niet dóét met je geld, of zelfs niet hoe je erover dént, maar vooral met hoe je je vóélt over geld. En dat gevoel ontwikkel je in je vroege jeugd.

Geheimen

Mijn ouders zijn allebei oorlogskinderen. Voor hen was zuinigheid een deugd. Mijn vader komt uit een arbeidersgezin. Hij leerde al jong dat hij voor een dubbeltje geboren was en nooit een kwartje zou worden. Mijn moeder kwam uit een succesvol en rijk ondernemersgezin. De financiële disbalans tussen mijn ouders was voelbaar, maar geen gespreksonderwerp. Er werd weinig gepraat over echte dingen; niet over gevoel en niet over geld. Zo leerde ik als kind: over geld mag je het niet hebben. Geld is spannend, moeilijk en mysterieus. Het leek wel een soort geheim van de volwassenen. Dertig jaar van mijn leven probeerde ik het onderwerp zo ver mogelijk bij me vandaan te houden. Ik onderhandelde niet over mijn salaris, liet me zand in de ogen strooien bij de financiële afwikkeling van mijn scheiding en gaf verdiend geld meteen uit aan nutteloze spullen. Ik was die poen liever kwijt dan rijk.

Een andere boodschap die mijn ouders mij onbewust meegaven, was dat je vooral heel hard moet werken voor je geld en succes. En hard werken, dat heb ik gedaan. Hard werken voor de sport, voor school en al jong werken voor eigen zakcenten. De overtuiging die ik, en zovelen met mij, lang heb gehad is: hard werken staat gelijk aan goed geld verdienen staat gelijk aan succes.

Hard werken = Geld = Succes

Een van de oorzaken waardoor de rijken steeds rijker en de armen steeds armer worden, en de middenklasse worstelt met schulden, is dat er niet over geld wordt gepraat. Niet thuis en niet op school. Ouders zeggen dingen als: 'Doe goed je best op school', of: 'Haal goede cijfers en een diploma'. Een kind kan het prima doen op school en slagen met de beste cijfers, maar toch een destructief financieel denkpatroon hebben. Ouders besteden er weinig aandacht aan en scholen onderwijzen kinderen niet in financiële ontwikkeling. Er zijn genoeg bankiers die zo een leven lang met hun financiën worstelen. Omdat ze het nooit anders geleerd hebben.

Niet alleen wat we leerden van onze ouders of opvoeders en het schoolstelsel, ook wat de huidige maatschappij ons voorspiegelt en media ons voorhouden, zal ons niet leren hoe we een sterke financiële toekomst voor onszelf kunnen creëren. De maatschappij en (social) media proberen ons zo veel mogelijk te laten aanschaffen en kopen. Ze brengen ons, en onze kinderen, consumentisme bij waar je huishoudknip doorgaans niet voller van wordt. We zijn ons er meestal niet van bewust en dat is ook precies de bedoeling. We leren niet wat geld is, wat de geschiedenis van geld is, hoe ons monetaire systeem in elkaar zit of hoe banken werken.

Er bestaan geldgeheimen die echt geheimgehouden worden (of onbewust of onderbewust verborgen blijven). Zo zei de Amerikaanse industrieel Henri Ford honderd jaar geleden al: 'Als mensen vandaag het geldsysteem begrijpen, breekt morgen de revolutie uit.'

Toen ik voor het eerst hoorde over de psychologie achter ons moderne financiële systeem, was het eerste wat ik dacht: waarom wéét niemand dit? En daarna: dit zou iedereen moeten weten!

Hoe gebruik je dit boek?

Zelf heb ik alle mogelijke fouten gemaakt in mijn leven vol rijkdom én in armoede. Want of je nu veel of weinig geld hebt, de weg naar financiële vrijheid is er een vol instinkers en obstakels. Bepaalde overtuigingen over geld kunnen een fantastisch leven behoorlijk in de weg zitten. Check het maar eens bij jezelf: heb je een van deze dingen wel eens gedacht?

- Geld maakt niet gelukkig.
- Je moet geld hebben om geld te kunnen maken.
- Geld moet rollen.
- Ik ben gewoon slecht met cijfers.
- Meer geld verdienen betekent harder werken.

Ga dan vooral door met lezen. Dit boek is voor jou!

Geld is een vorm van macht, maar een nog grotere macht is eigenwaarde en financiële kennis. Als je weet waar je vandaan komt, wie je bent en hoeveel je waard bent, dan ben je in staat om waarde aan te trekken en te behouden. En als je weet hoe geld werkt, hoe je ermee moet omgaan, krijg je er grip op en kun je beginnen met het creëren van rijkdom.

Geld hebben, geld verdienen, geld behouden en geld voor je laten werken heeft twee kanten: een mentale en een praktische. Dit boek heeft dan ook twee delen. In hoofdstuk 1, 2 en 3 gaan we samen op reis naar jouw innerlijke economische motor en bekijken we jouw relatie met geld. We onderzoeken hoe je jouw band kunt verstevigen om klaar te zijn voor welvaart, succes en overvloed. In hoofdstuk 4, 5 en 6 komen we in actie. Je gaat leren hoe de weg naar financiële vrijheid verloopt en welke stappen je daarvoor moet nemen. Hoe kan het dat de rijken alsmaar rijker worden en arme mensen armer?

Misschien denk je wel: ik wil het helemaal niet hebben over mijn relatie met geld, mijn doel is zo snel mogelijk rijk zijn, iedere maand extra geld hebben en het liefst slapend rijk worden... Ik flip meteen door naar deel 2.

Dat kun je doen, maar ik raad het je ten stelligste af. De weg naar rijkdom is een combinatie van zelfkennis en vaardigheden. 80 procent van het aantrekken, hebben en behouden van geld is innerlijk werk, dus onderschat het niet. Als je bereid bent de voorbereidende hoofdstukken te bestuderen, ontdek je de primaire reden waarom het je tot op de dag van vandaag nog niet gelukt is een financieel zorgeloos bestaan op te bouwen.

Pas nadat je deel 1 hebt afgerond, ben je toe aan deel 2 van het boek. Dan komt het actieve gedeelte.

Aan de slag!

Om financiële onafhankelijkheid en vrijheid te verwerven, is het uitermate belangrijk te weten wat dat eigenlijk betekent. Financiële zelfstandigheid en verantwoordelijkheid houdt helaas niet altijd onafhankelijkheid in, en passief inkomen is weer wat anders dan financiële vrijheid. Om je eerste stappen richting financiële onafhankelijkheid en vrijheid te kunnen zetten, zul je eerst moeten weten wat geld is, wat jouw relatie met geld is en hoe jouw huidige financiële situatie eruitziet. Pas dan kun je een mindswitch maken van werken voor je geld naar geld vóór je laten werken.

Misschien lees en leer je dingen die je nooit eerder hoorde, niet op school, niet thuis bij je ouders, niet van de mensen om je heen of vanuit de maatschappij en in de media. Neem er vooral de tijd voor. Iedere dag heel even werken aan je financiële mentale en fysieke huishouding zal je meer opleveren dan dit boek in één dag uit te lezen.

Maar let op: wie zegt rijk of rijker te willen worden, kan rekenen op flinke weerstand. Vriendinnen vinden er wat van dat ik zo met geld bezig ben. Op social media is het commentaar vaak niet mals en iemand beet me laatst toe: 'Ik ben liever gewoon gelukkig.'

Als je gaat werken aan je financiële vrijheid, zullen mensen om je heen je ontmoedigen, risico's benoemen en je veroordelen. Blijf vooral zelf nadenken, leren en voelen. Het is jouw leven, en daar heb je er maar één van.

Ik ben geen econoom, geen boekhouder, accountant of fiscalist. Ik heb ook niet bij een bank gewerkt. Ik ben een ervaringsdeskundige en legde de weg af van leven in armoede naar financiële onafhankelijkheid en – weer een paar jaar later – financiële vrijheid. De afgelopen jaren coachte ik honderden mensen naar een beter leven door mijn ervaringen, kennis, vaardigheden, netwerk en tools te delen. Het is mijn missie zo veel mogelijk mensen financieel bewustzijn bij te brengen, met als doel het vormgeven van een leven naar jouw voorwaarden, wensen en behoeften, want daar vaart iedereen wel bij: jijzelf, je omgeving en de maatschappij. Ik geef dus geen financieel advies in dit boek. Jij maakt je eigen keuzes, met je eigen geld.

Ik ben niet puissant rijk, ik woon niet in een koophuis, draag geen dure kleding, ga niet exotisch op vakantie. Wel is er balans in mijn boekhouding en portemonnee gekomen. Ik heb verschillende inkomstenbronnen, ik verdien geld terwijl ik slaap (passief inkomen) en door te werken (actief inkomen). Er is inzicht en overzicht, dat zorgt voor rust, vertrouwen en een gevoel van vrijheid en overmatige rijkdom. Ondanks het feit dat geld zo'n dertig jaar lang mijn leven heeft beheerst, zo niet gesaboteerd, ben ik van een leven in armoede gegroeid naar financiële onafhankelijkheid. Nu, acht jaar later, ben ik financieel vrij. En jij kunt ook zover komen!

Of je nu veel geld verdient of weinig, hard werkt of niet, een gezamenlijke

rekening met je partner hebt of niet, de weg naar financiële vrijheid is er een vol obstakels en instinkers. Ik wil je met dit boek aan de hand van tien geheime geldlessen, opdrachten en oefeningen helpen daar te komen. Want die aanstaande financiële vrijheid gaat je heel wat brengen. Niet alleen in je portemonnee, maar in je hele leven.

Let's talk money!

Hanneke

HOOFDSTUK 1

GELD

Als er één onderwerp is dat ons dagelijks bezighoudt, is het wel geld: tijdens het boodschappen doen, online shoppen, het opnemen van berichten in de media over mega-inflatie en afnemende koopkracht, gesprekken met je partner over een nieuwe dure hobby en keuzes voor de vakantie. Ruziemaken kunnen we, maar praten met vrienden of familie over geld... ho maar. Praten over geld is taboe, net als praten over seks, geloof of politieke voorkeur. Geldgebrek roept schaamte op, overvloed geeft schuldgevoelens. We hebben het over rijkdom in het algemeen en over de financiële ongelijkheid in de wereld, maar zodra het persoonlijk wordt, haken we af.

Ja, ik ook. Sterker nog: toen een van mijn ondernemerscoaches ooit eens een zak met geld op een whiteboard tekende, kreeg ik het Spaans benauwd. Ik kon er níét naar kijken. Doodeng vond ik het, en zeker nu ik erover moest gaan praten. In die tijd riep alleen al het woord extreme emoties op bij mij. Ik kreeg hartkloppingen en ging zweten. Hij zag het direct. 'Wat is hier aan de hand?' vroeg hij. Ik begon het mezelf ook af te vragen. Eén ding was me duidelijk: tussen mij en geld boterde het niet heel goed.

De betekenis van geld

Geld is als energie: het is overal om ons heen. We kunnen het aantrekken en afstoten, ontvangen en geven, net als energie. Van Dale omschrijft geld als een 'algemeen ruilmiddel van metaal of papier, dan wel giraal'. En anders: 'vermogen, kapitaal'. Geld is fysieke valuta in de vorm van munten of biljetten. Cryptocurrency is ook geld, maar dan digitaal, in de vorm van een gecodeerde reeks cijfers.

In principe kan vrijwel alles geld zijn: suiker, schelpen, kruiden, olie, gas, zout, zilver of goud zijn allemaal te gebruiken als betaalmiddel. De crux is dat mensen er waarde aan hechten.

In de taal van economen is geld dus een ruilmiddel. Dat gaat al eeuwenlang goed, zolang het maar in de juiste handen is. Maar dat is slechts één van de facetten. Economen kennen ook een tweede kenmerk toe aan geld, namelijk: waarde-opslag, wat betekent dat het zijn waarde in de loop van de tijd behoudt.

Als je echter terugkijkt naar de monetaire geschiedenis, zul je zien dat deze tweede eigenschap soms niet verder komt dan de theorie. De waarde van geld is geneigd te verschuiven. Dat zien we wel aan onze huidige economie. Een oplossing voor dit probleem is het centraliseren van de controle over geld, waardoor overheden en banken macht krijgen om de waarde ervan te beïnvloeden. Nieuw geld kan gewoon bijgedrukt worden door centrale banken. Dat is ten tijde van corona met miljarden tegelijk gebeurd. Als er van iets meer is, dan wordt het minder waard: bij geldcreatie neemt de waarde van geld af en daarmee de koopkracht. De waarde van de dollar en ook de euro is daardoor enorm afgenomen. Het woord 'macht' enkele zinnen hierboven is belangrijk om even bij stil te staan. We weten allemaal dat geld het vermogen heeft de mooiste dingen te doen ontstaan én om ze kapot

te maken. Geld kan een droom waarmaken, maar ook een oorlog starten. Geld en macht worden vaak in één adem genoemd, want geld bevindt zich zelden ver van de macht. En machtige mensen, invloedrijke personen, hebben meestal een goedgevulde bankrekening.

Illusie

De waarde van geld wordt ruim overschat. Ik ken mensen die bereid zijn voor geld dingen op te geven die veel meer waard zijn: hun gezondheid, hun tijd, hun gezin, hun eigenwaarde en soms zelfs hun integriteit. Sommigen trouwen ervoor, om pas later de werkelijke prijs te zien die het ze heeft gekost.

Ergens weet je misschien wel dat geld een illusie is. Niet het geld zelf is wat je nodig hebt. Sterker nog: we kunnen het niet vasthouden of zien. Het is een abstract bedrag dat op de bank staat of in een huis zit. Maar als geld een illusie is, waar zijn we dan wel naar op zoek?

Waar we echt naar op zoek zijn, is het gevoel dat geld oplevert. Het gevoel van vrijheid, veiligheid, een fundament onder je leven, empowerment, anderen die het nodig hebben kunnen helpen, bijdragen aan een betere wereld of het gevoel hebben het leven te vieren.

Helaas is geld voor velen een constante bron van angst. Mensen voelen schaamte als ze er te weinig van hebben, of schuld als er van veel is, of té veel, want mag dat eigenlijk wel in deze wereld van onevenredig verdeelde welvaart? Onderzoek wijst uit dat het schuldgevoel bij overvloed even groot kan zijn als het gevoel van schaamte bij armoede. Geld is in relaties vaak een heet hangijzer en een bron van onenigheid. Als er niet genoeg is om rond te komen, is het keihard ploeteren. Aan de andere kant: wie wel geld

bezit, moet oppassen, want – en ik kan het beamen – er is meteen angst om het weer kwijt te raken. Zo beheersen zorgen om geld en problemen met geld ons leven.

Geld is ook vervulling of bevestiging. Ik probeer dat mijn kinderen bij te brengen. Niets is zo vervullend als werken voor je geld. Zeker voor jonge mensen is het belangrijk te leren dat er een beloning volgt als je je ergens voor inzet. Het eerste salaris op je rekening geeft zo'n goed gevoel; een gevoel van vervulling: dit is mijn geld, ik heb er zelf voor gewerkt! Het is een bevestiging dat je het goed hebt gedaan. Met de kanttekening erbij dat de beloning wel in verhouding moet zijn met de gedane arbeid, want zodra het evenwicht wordt verstoord, slaat het gevoel van waardering om in afwijzing en wordt geld iets lastigs.

Geld en vriendschap

Geld kan in sociale zin zorgen voor lastige situaties, dat heb je zelf vast wel eens ondervonden. Kijk maar eens in de bladen of op internet. Velen hebben een rubriek over geld of lezersdilemma's over geld met vragen zoals: Kan ik reiskosten vragen aan vrienden die met me meerijden? Hoe om te gaan met inkomensongelijkheid in mijn relatie? Ik kan op vakantie niet iedere dag uit eten en een terrasje pakken, mijn vrienden wel. Hoe ga ik daarmee om?

Het antwoord is simpel en ingewikkeld tegelijk: communicatie. Praat over wat je dwarszit, bespreek je zorgen en emoties rondom geld. Of je nu (te) veel of weinig hebt. En precies dát is nu juist zo lastig want praten over geld, dat hebben we niet geleerd, niet van onze ouders, noch op school. In sommige niet-westerse culturen is geld het domein van de man;

een vrouw *mág* zelfs niet eens praten over geld. Geld is taboe, of je het nu wel of niet hebt. Als je vertelt over een flinke aanschaf of zegt wat je verdient, word je al snel uitgemaakt voor opschepper. En openlijk vertellen dat je geld tekortkomt, doet niemand graag, uit schaamte of uit angst om afgewezen te worden door de groep. We vinden geld een lastiger gespreks-onderwerp dan seks.

De Amerikaanse YouTube-ster Gaby Dunn gaat in haar podcast *Bad With Money* de straat op om mensen naar hun favoriete seksstandje te vragen. Iedereen moet gniffelen uit ongemak, maar geeft wél antwoord. Als ze daarna informeert hoeveel geld iemand op zijn of haar bankrekening heeft staan, wil niemand daar iets over zeggen omdat het te intiem zou zijn.

We duiken met z'n allen weg als het gaat om financiële kwesties. En uitvindingen zoals de app Tikkie faciliteren dat wegduiken. Aan het eind van de avond met vrienden in de kroeg trek je je jas aan en roep je vluchtig: 'Stuur maar een tikkie.' Vervolgens is het afwachten. Je weet nooit wanneer een tikkie verstuurd gaat worden of hoe de berekening tot stand is gekomen, waardoor je geen idee hebt of je ook betaalt voor de gin-tonics en de schaal met bitterballen die na jouw vertrek op de bar kwamen. Eigenlijk was er nog niet zo veel mis met het ouderwetse 'potje' waar iedereen hetzelfde bedrag in deed.

Wat ook meespeelt is 'wat heurt': over het algemeen wordt het niet oké gevonden als iemand te veel over geld praat. Mijn ouders vonden mensen die praatten over geld of het 'breed lieten hangen' ordinar. Of het nu gaat om je vriendin die na een complimentje steevast roept dat die sweater, nieuwe tas of sportschoenen een koopje waren – 'Kon het níét laten liggen!' – of je pochende collega die over zijn riant bonus blijft oreren, als mensen over geld praten, keuren we dat af; we vinden het ongemakkelijk of onnodig.

Even rijk, even arm

Uit tal van onderzoeken blijkt dat we vooral omgaan met mensen die qua welvaart op hetzelfde niveau zitten als wijzelf. Ontstaan er verschillen, dan verwatert het contact. Zaken als etentjes en vakanties worden lastige situaties waar de behoeften en mogelijkheden erg uiteenlopen.

In eerste instantie ben je misschien geneigd te denken: daar gaat het toch niet om in vriendschap? Dat zou het inderdaad niet moeten doen, maar de realiteit is anders. Geld maakt alles uit. Je ziet dat het niet botert tussen mensen als de financiële slagkracht erg verschilt. Iemand met een goede baan wil een kopje koffie op het terras kunnen drinken, ongeacht de prijs, terwijl iemand met een smalle beurs koffiemomenten buiten de deur juist probeert te vermijden.

Ik heb het meegemaakt. Ooit leidde ik een luxeleven met een miljoenwoning in Amsterdam, een boot, een scooter, auto's, drie keer per jaar naar Ibiza en vaak uit eten met vrienden die er eenzelfde uitgavenpatroon op na hielden. Daarna volgden een faillissement en een scheiding waardoor ik alles kwijtraakte. Ook mijn vrienden. Ik heb aan de armoedegrens geleefd en trok nieuwe, andere vrienden, die net zoals ik wat minder goed in hun slappe was zaten.

Vaak zie je dat vrienden tijdens hun studiejaren redelijk gelijk opgaan als het gaat om inkomen. Ze wonen in dezelfde huizen, hebben dezelfde levensstijl en gelijksoortige bijbaantjes. Na de studie ontstaat er een welvaarts kloof. De een krijgt een dikbetaalde baan met auto van de zaak, de ander studeert wat langer of is zoekende en kan net rondkomen door wat bij te klussen. En dat kan tot pijnlijke situaties leiden.

Toch zijn de verschillen rond die belangrijke overgang van studeren naar werken van tijdelijke aard. Je kunt ze overbruggen door erover te praten met